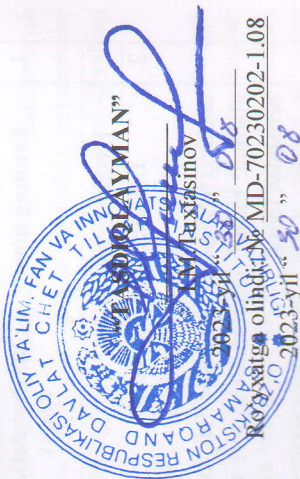

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIJY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

Roz'xalga olingan MD-70230202-1.08

2023-yil 30 " 08

TERMINOLOGIYA

FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

200 000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi:

230 000 – Tillar

Mutaxassislik:

70230202 – Sinxron tarjima (ingliz tili)

Fan/modul kodi TERM 1304	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek	Haftadagi dars soatlari 2	
1. Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Terminologiya	36	84	120
2. I. Fanning mazmuni			
<p>O'quv fanining maqsadi – talabalarga turli sohalarga oid terminlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari, terminlarning paydo bo'lishi va o'zlashishi, ularning turlari, terminlarni to'g'ri va aniq tarjima qilish usullari haqida bilim berishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – terminlarni tarjima qilish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari, ma'lum bir soha bo'yicha tarjimonlikka ixtisoslashuv bo'yicha talabalarning malaka va ko'nikmalarini rivojlantirishdir.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>Terminologiyalar tarjimasini fani bo'yicha o'ziga xos ma'lumotlarni, shu fanga bag'irlangan adabiyotlarni topish va shu adabiyotlar asosida ishlash. Terminologiyaning asosiy muammolari va yo'nalishlari. Terminologiyaning qo'llanilish soxasi. Terminologiya tarjimasining o'rganishning nazariyasi va metodlari. Terminologiyaning soxalar kesimida qo'llanilishi.</p> <p>1-mavzu. Terminologiya fan sifatida.</p> <p>Termin, terminologiya, terminshunoslik, terminologik tizim. Terminologiyaning predmeti: ularning til tizimidagi o'rni; terminlarning semantik va grammatik tuzilishi; shaxs kasbiy faoliyatining turli shakllarida faoliyat ko'rsatuvchi terminologiya qonuniyatlari.</p> <p>2-mavzu. Terminologiya tarixi.</p> <p>Tilshunoslik fanlari (matn nazariyasi, kommunikatsiya nazariyasi, kognitiv tilshunoslik, JCC nazariyasi, psixolingvistika, sotsiolingvistika, semiolingvistika), mantiqiy va falsafiy Fanlar (mantiq, falsafa, tasniflash nazariyasi, semiotika, kognitologiya), matematik Fanlar (matematika, kibernetika, kompyuter fanlari), Gumanitar fanlar, tabiiy, texnik.</p>			

<p>3 - mavzu. Terminlar va ularning xususiyatlari.</p> <p>Terminologiya haqida tushuncha. Terminlar xususiyatlari, ularning boshqa so'zlardan farqi, terminlarning paydo bo'lish jarayoni va tarjimada aks etishi. Terminlarning morfologik xususiyatlari.</p> <p>4-mavzu. Termin va umumiy so'z.</p> <p>Terminning mohiyati; termin va definitsiya; terminni shakllantirish muammolari; d) terminni belgilash va faoliyat qo'llash muammolari; ye) atamalar 3 tizimi rivojlanishining til aspektlari; f) turli ilovalar uchun terminologiyaning lingvistik tavsifi.</p> <p>5- mavzu. Til va nutq terminlari.</p> <p>Formal tasniflar atama-so'zning lingvistik shakliga asoslanadi. Morfologik va so'z hosil qilish tuzilish turlari bo'yicha: tub, yasama, murakkab, qisqartmalar; bir so'zli va ko'p so'zli. Motivatsiya darajasiga ko'ra: to'liq motivatsiyalangan, qisman motivatsiyalangan, soxta motivatsiyalangan. Kelib chiqishi bo'yicha: mahalliy, qarz, gibrid.</p> <p>6-mavzu. Terminologiyada semantik jarayonlar.</p> <p>Terminning formal va substansial jihatlari: semiotik, lingvistik (morfologik, leksik, leksik-grammatik, sintaktik, frazeologik), mantiqiy.</p> <p>7 - mavzu. Terminlarni tarjima qilish usullari.</p> <p>Terminlarni tarjima qilish usullari va texnikasi. Terminologiya tarjimasida transkripsiya va transliteratsiya usullari.</p> <p>8 - mavzu. Terminologik lug'atlar bilan ishlash qoidalar.</p> <p>Terminologik lug'atlarining umumiy tavsifi. Terminologik lug'atlar bilan ishlash tartib-qoidalar. Terminologik lug'at turlari va ularning tuzilishi.</p> <p>9 – mavzu. Neologizm va qisqartmalarning matnlarda ishlatilishi va ularni tarjima qilish muammolari.</p> <p>Neologizm va qisqartmalarning matnlarda ishlatilishi va ular tarjimasi. Neologizmlarning yasalishi. Qisqartmalar (abbreviatura va akronimlar)ning tarjimada aks etishi.</p> <p>III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leksikologiyada terminlarning tuzilishi 2. Terminologiya tarixi. 3. Terminlar va ularning xususiyatlari 4. Terminologiyada semantik jarayonlar 5. Til va nutq terminlari. 	3
--	---

<p>6. Terminlarning tarjimasidagi xususiyatlari va terminlar tarjimasi usullari</p> <p>7. Terminlarga oid lug'atlar bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish</p> <p>8. Maxsus matnlarda neologizm va qisqartmalar tarjimasi xususiyatlari</p> <p>9. Terminlar tarjimasidagi muhim transformatsiyalar</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p><i>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Terminologiyaning dolzarb yo'nalishlari (Terminologizatsiya va Determinologizatsiya). 2. Og'zaki tarjimada yuzaga keluvchi terminologik muammolar. 3. Terminologiyada grek-latin elementlarining ahamiyati. 4. Sinxron tarjimada terminlar bilan bog'liq muammolar. 5. Muqobil terminning yuzaga kelish jarayoni. 6. Terminning tarjimada tushirib qoldirilishi. 7. Antropologiyaga oid terminlar tarjimasi xususiyatlari. 8. Texnik matnlar tarjimasi. 9. Terminlar tarjimasidagi leksik qiyinchiliklar. 10. Moliya va bank ishlari matnlariga oid terminlar tarjimasi. 11. Tarjima jarayonida kompensatsiya uslubi. 12. Turli sohaga oid terminlar glossariysini tuzishning o'ziga xos xususiyatlari. 13. Tarjimaga ixtisoslashuvda glossariy va lug'atlarining ahamiyati. 14. Maxsus matnlarda neologizm va qisqartmalar tarjimasi xususiyatlari 15. Og'zaki tarjimada semantik jarayonlar 16. Tarjimada atocli otlar, geografik joylarning aks etishi va ularning fonetik talaffuzlari. (Rendering Proper Names, Nicknames, Geographic Names, and Their Phonetic Forms in Translation) 17. Tarjimada matnning qisqarish holati (Compression of the Text) 18. Ona tili va chet tiliga munosabat. (Sensitivity to Language, Both Mother Tongue And Foreign Language) 19. Turli vaziyatlarda ishlatiladigan muqim iboralar. Collocations in specific environments) 20. Diplomatik terminlarni tarjima qilish. 21. Huquqiy meyoriy hujjatlar tarjimasi. Huquqiy terminlarni tarjima qilish 22. Koinot va astronomiya sohasiga oid terminlarni tarjima qilish. 23. Arxitektura va qurilish sohasiga oid terminlarni tarjima qilish. 24. Matematikaga oid terminlarni tarjima qilish 	
--	--

<p>25. Informatika va kompyuter sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>26. Qog'oz ishlab chiqarish sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>27. Kimyoviy terminlar, kimyoviy moddalar nomlarini va kimyo ishlab chiqarishga oid matnlar tarjimasi.</p> <p>28. Agronomiyaga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>29. Oziq-ovqat sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>30. To'qimachilik sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>31. Avtomobil ishlab chikarish sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>32. Moda va kiyinish san'ati sohasiga oid terminlarni tarjima qilish.</p> <p>33. Yog'och sanoatiga oid terminlar tarjima qilish .</p> <p>34. Neft sanoati terminlarni tarjima qilish.</p> <p>35. Elektroenergiya sohasiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>36. Konchilik sohasiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>37. Foydali qazilmalar sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>38. Tekstil sanoatiga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>39. Aviatsiyaga oid terminlarni tarjima qilish</p> <p>40. Xarbiy terminlarni tarjima qilish</p> <p>41. Tarjima jarayonida texnologiyanning ahamiyati. Setting technology into the interpreting perspective</p> <p>42. Tarjimada terminlar ahamiyati. The Role of Terminology in Translation</p>	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida magistr:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminlarni ona tilidan chet tiliga va chet tilidan ona tiliga tarjima qilishning o'ziga xos xususiyatlari; - sohaga oid so'zni to'g'ri tanlash, undan unumli foydalanish, sohaviy matnlar tarjimasi tahlilining funksional usullari va elementlari haqida tasavvur va bilimiga ega bo'lishi kerak. - tarjima jarayonida har bir sohaning o'ziga xos xususiyatidan kelib chiqib tarjima usulini tanlash, terminologiya tarjimasida adekvatlikni ta'minlash; - terminlarni tarjima qilish texnikasi, matnlarda uchraydigan qisqartmalar va neologizmlarni to'g'ri tarjima qilish; - turli sohalarga taalluqli xalqaro ilmiy anjuman va tadbirlarda tarjimonlik qilish malaka va ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
<p>4.</p>	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • aqliy hujum; • amaliy darslar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • lug'at tuzish; • taqdimotlarni qilish;

5.	<ul style="list-style-type: none"> • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. <p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Darslarga muntazam qatnashish, fanga oid nazariy, amaliy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Авербух К.Я. Лексические и фразеологические аспекты перевода: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям направления "Лингвистика и межкультурная коммуникация" / К. Я. Авербух, О. М. Карпова. Москва: Академия, 2009. 172 с. (22 экз.). 2. Голованова, Е. И. Введение в когнитивное терминоведение [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Е. И. Голованова. - М.: Флинта : Наука, 2011. - 224 с. - ИСБН 978-5-9765-1046-3 (Флинта), ИСБН 978-5-02-037407-2 (Наука). http://znanium.com/bookread2.php?book=454920 3. Багана Ж. Терминообразование в языке науки: Монография / Ж. Багана, Е.Н. Таранова. М.: НИС Инфра-М, 2012. - 144 с.: 60x88 1/16. - (Научная мысль). (обложка) ИСБН 978-5-16-005533-6, 100 экз. http://znanium.com/bookread.php?book=308224 Лейчик В.М. Терминоведение: 7 Предмет, методы, структура. Изд. 4-е. - М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. - 256 с. 4. И. В. Арзамасева. Управление терминологией Учебное пособие Уляновск УлГТУ 2016. -155 с - ЭИ № 804. Объем данных 3,18 Мб. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Булгакова Л. Н., Н. К. Гарбовский. В. М. Нечаева. Пособие по переводу. - Москва, 1982 14. Komissarov V.N., Korolova A.L. "A Manual of translation from English into Russian" Moskva. "Vysshaya shkola" 1990. st.126 15. Дудкина Г. А. и др. Учебник английского языка для делового общения. Ташкент.: "Арт Флекс" 2011 16. Федоров А.В. Основа общей теории перевода. М.1983 17. Bakirova H.B. Terminological competence of the specialist in training vocabulary of specialty/ Web of scientist: International scientific research journal. ISSN 2776-0979 Vol. 2, Issue 5, 2021, Indonesia. 18. Bakirova H.B. The role of terms of specialty in professionally oriented education. Journal of Hunan university (Natural sciences) Vol 48.

	<p>No.11.2021. 1430p.</p> <p>Axborot manbalari</p> <p>www.ziyounet.uz</p> <p>www.oqituvchi.uz</p> <p>www.pedagog.uz</p> <p>www.science_direct.com</p>
7.	<p>Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023-yil "20" "08" dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>L.E. Xolmurodova – SamDCChTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi dotsenti, Ph.D.</p>
9	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Sh.S. Safarov – SamDCChTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi professori, f.f.d.</p> <p>A.I. Sayfullayev – Samarqand xalqaro texnologiya universiteti dotsenti</p>